

EUROPSKI PANEL GRAĐANA

I građanki o energetskej
učinkovitosti

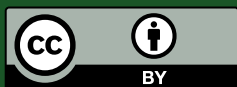

Rukopis dovršen u listopadu 2024.

Ovaj dokument nije službeno stajalište Europske komisije.

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2024.

© Europska unija, 2024.

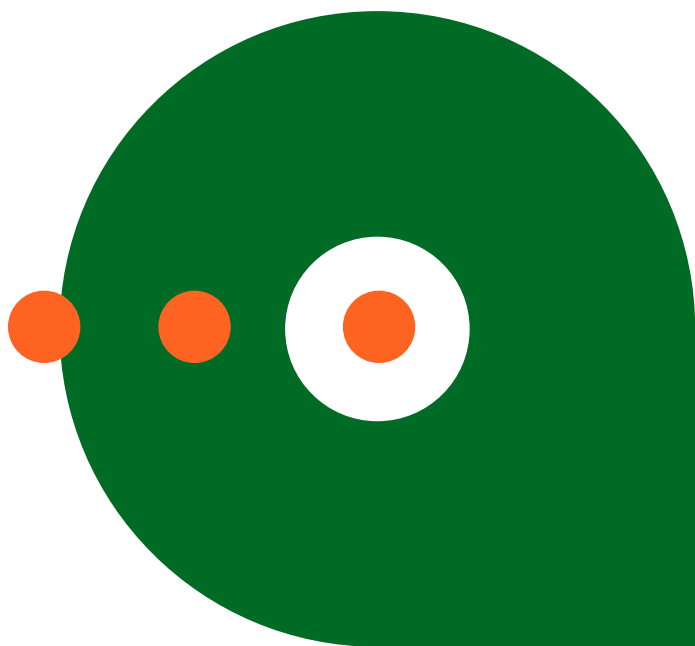

Politika Komisije o ponovnoj uporabi provodi se Odlukom Komisije 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. o ponovnoj uporabi dokumenata Komisije (SL L 330, 14.12.2011., str. 39., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>). Osim ako je navedeno drukčije, ponovna uporaba ovog dokumenta dopuštena je u skladu s licencijom Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To znači da je ponovna uporaba dopuštena uz navođenje relevantnih podataka i svih izmjena.

Print ISBN 978-92-68-21092-5
PDF ISBN 978-92-68-21091-8

doi:10.2775/7163460
doi:10.2775/3339803

NA-01-24-005-HR-C
NA-01-24-005-HR-N

EUROPSKI PANEL GRAĐANA

I građanki o energetske
učinkovitosti

Sadržaj

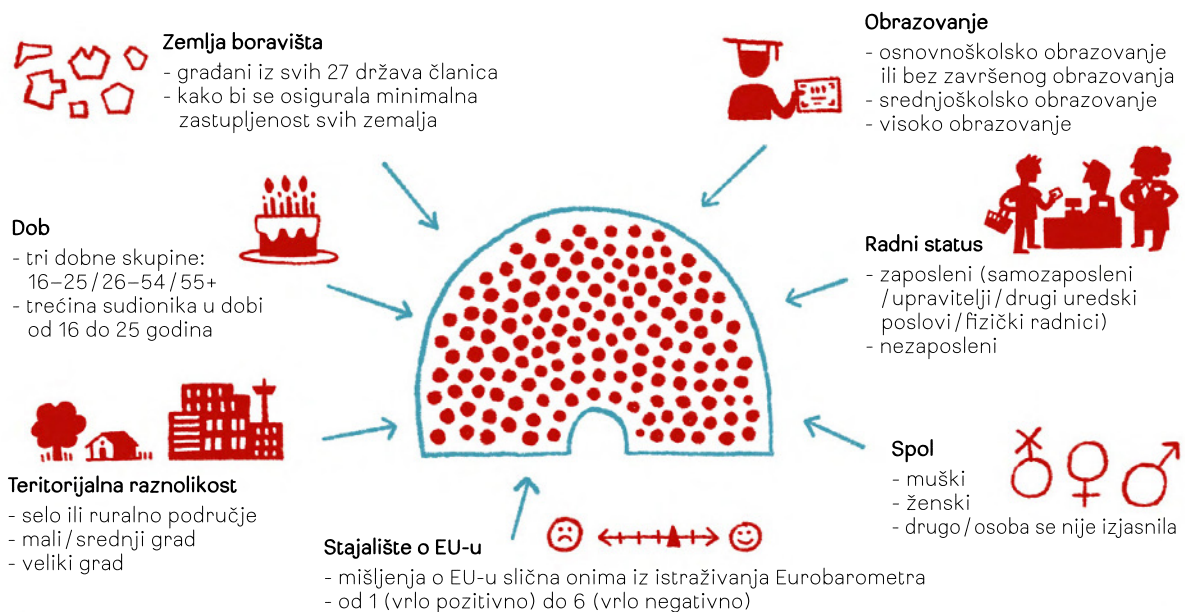
Sažetak	5
1. Uvod	10
2. Metodološki okvir	12
2.1. Nasumičan odabir i demografski sastav panela	12
2.2. Tijek rada panela	15
2.3. Metode sudjelovanja	15
2.4. Kolektivni rezultati	16
2.5. Upravljanje i znanje	17
2.6. Promatrači	20
3. Uključivanje većeg broja građana i građanki	22
3.1. Platforma za građanski angažman	22
3.2. Komunikacija	22
4. Preporuke građana i građanki	26
4.1. 13 preporuka za energetske učinkovite Europu	26
1. preporuka: Ojačati položaj potrošača u postizanju energetske učinkovitosti	26
2. preporuka: Pravedno financirati pravo na energetske obnovu doma	26
3. preporuka: Povećati energetske neovisnost i učinkovitost te postati uzor u svijetu	27
4. preporuka: Postići ciljeve energetske učinkovitosti jačanjem mogućnosti djelovanja svih građana	27
5. preporuka: Voditi i pratiti provedbu direktiva EU-a	28
6. preporuka: Poboljšati stanje u vezi s kvalificiranom radnom snagom u sektoru energetske učinkovitosti u EU-u	28
7. preporuka: Osigurati budućnost zelenim obrazovanjem	29
8. preporuka: Optimizirati i razviti mrežni sustav od proizvođača do krajnjeg korisnika u korist obnovljivih izvora energije	29
9. preporuka: Informiranjem i financijskom potporom pomoći građanima EU-a u razvoju energetskih zajednica usmjerenih na energetske učinkovitost	30
10. preporuka: Razviti energetske učinkovite zajednice za odgovornu potrošnju i veću lokalnu proizvodnju energije	31
11. preporuka: Proširiti provedbu mjera energetske učinkovitosti u zgradama	31
12. preporuka: Povećati privlačnost javnog prijevoza za putnike	32
13. preporuka: Postići što veću energetske učinkovitost prometa u cijeloj Europi: smanjiti cestovni prijevoz robe, ljude potaknuti da manje putuju zrakoplovom i uvesti načelo „željeznica na prvom mjestu”	32

Sažetak

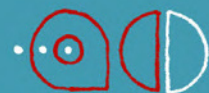
EUROPSKI PANEL GRAĐANA I GRAĐANKI: KAKO FUNKCIONIRA?

KRITERIJI ZA ODABIR SKUPINE KOJA ODRAŽAVA RAZNOLIKOST EU-A

EUROPSKI PANEL GRAĐANA I GRAĐANKI ENERGETSKA UČINKOVITOST

KAKO EUROPSKA UNIJA MOŽE STAVITI ENERGETSKU UČINKOVITOST NA PRVO MJESTO I OMOGUĆITI GRAĐANIMA, JAVNIM TIJELIMA I PODUZEĆIMA DA U POTPUNOSTI ISKORISTE NJEZINE PREDNOSTI?

PANEL GRAĐANA I GRAĐANKI: SASTANCI

PLENARNI SASTANCI

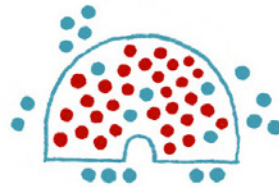
FACILITATORI I MODERATORI

- vodili rasprave na sva tri sastanka
- moderirali rasprave u malim skupinama i na plenarnim sastancima

PROMATRAČI

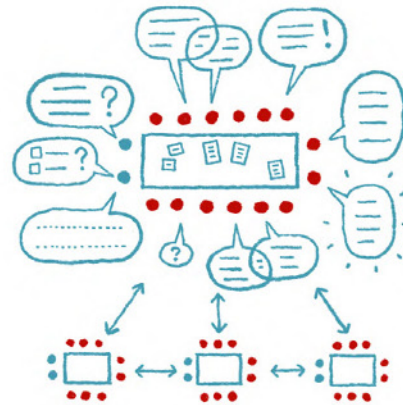
- rad panela promatrali su istraživači, novinari i predstavnici organizacija civilnog društva

UPRAVLJAČKI ODBOR

- činili su ga predstavnici Europske komisije, tim za rasprave (stručnjaci koji su pomogli u planiranju rasprava, utvrđivanju metodologije i moderiranju) i timovi za praktičnu organizaciju
- osmislio, organizirao, nadgledao i upravljao panelom

RADNE SKUPINE

USMENI PREVODITELJI

- prevođenje na sva 24 službena jezika EU-a

ODBOR STRUČNJAKA

- osam vanjskih stručnjaka i jedan stručnjak Komisije
- dijelili stručno znanje
- doprinijeli sastavljanju informativnih materijala i provjeri činjenica
- pomogli u strukturiranju rasprava i odabiru govornika

PRVI SASTANAK

DRUGI SASTANAK

TREĆI SASTANAK 3

PREPORUKE

PROSLJEĐIVANJE PREPORUKA

- građani prosljeđuju preporuke Europskoj komisiji

DALJNJE MJERE I POVROTNE INFORMACIJE

- Europska komisija uzima u obzir preporuke u oblikovanju politika

PREPORUKE

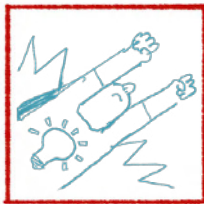
1 ojačati položaj potrošača u postizanju energetske učinkovitosti

2 pravedno financirati pravo na energetska obnova doma

3 povećati energetska neovisnost i učinkovitost te postati uzor u svijetu

4 postići ciljeve energetske učinkovitosti jačanjem mogućnosti djelovanja svih građana

5 voditi i pratiti provedbu direktiva EU-a

6 povećati dostupnost kvalificirane radne snage u sektoru energetske učinkovitosti u EU-u

7 osigurati budućnost zelenim obrazovanjem

8 optimizirati i razviti mrežni sustav od proizvođača do krajnjeg korisnika u korist obnovljivih izvora energije

9 informiranjem i financijskom potporom pomoći građanima EU-a u razvoju energetske zajednice usmjerenih na energetska učinkovitost

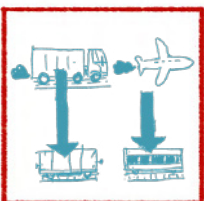
10 razviti energetska učinkovite zajednice za odgovornu potrošnju i veću lokalnu proizvodnju energije

11 proširiti provedbu mjera energetske učinkovitosti u zgradama

12 povećati privlačnost javnog prijevoza za putnike

13 postići što veću energetska učinkovitost prometa u cijeloj Europi: smanjiti cestovni prijevoz robe, potaknuti ljude da manje putuju zrakoplovom i uvesti načelo „željeznica na prvom mjestu“

UVOD

1. Uvod

Europski panel građana i građanki o energetske učinkovitosti sazvan je u prvoj polovini 2024. u okviru pripremnog rada za inicijativu politike o načelu „energetska učinkovitost na prvom mjestu”, koju je Europska komisija trebala donijeti kasnije tijekom te godine ⁽¹⁾. Panel je zamišljen kao jedinstvena prilika da građani podijele s Komisijom svoja stajališta i daju preporuke u tom području.

„Energetska učinkovitost” odnosi se na potrošnju manje količine energije za obavljanje istog zadatka, čime se eliminira nepotrebno trošenje energije i smanjuju troškovi energije. Energetska učinkovitost danas je važna sastavnica održivog razvoja i ključna strategija za borbu protiv klimatskih promjena, povećanje energetske sigurnosti i poticanje gospodarskog rasta. Međutim, i dalje je teško postići dostupnost, uključivost i učinkovitost energetske učinkovitosti u svim sektorima i zajednicama u Europskoj uniji.

EU uviđa te probleme i aktivno promiče energetske učinkovitost te pomaže državama članicama da provode mjere za povećanje njezine provedbe. Na primjer, u Komisijinoj strategiji za europski zeleni plan do 2025. utvrđeni su ambiciozni ciljevi kako bi energetska učinkovitost postala stvarnost za sve i kako bi se tehnologije za uštedu energije počele šire primjenjivati. Međutim, da bi se ti ciljevi ostvarili, potrebno je savladati složene političke poteškoće povezane s financiranjem, tehnološkim inovacijama, regulatornim okvirima i informiranjem javnosti. EU ima ključnu ulogu u olakšavanju suradnje i koordinacije između država članica i drugih dionika kako bi se ti problemi riješili i iznašla učinkovita rješenja.

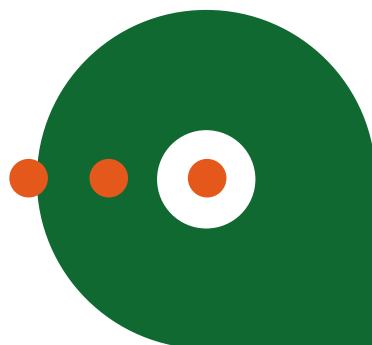
U tom je kontekstu Komisija pozvala građane i građanke koji sudjeluju u panelu o energetske učinkovitosti da odgovore na sljedeće pitanje: „Kako Europska unija može staviti energetske učinkovitost na prvo mjesto i omogućiti građanima, javnim tijelima i poduzećima da u potpunosti iskoriste njezine prednosti?”

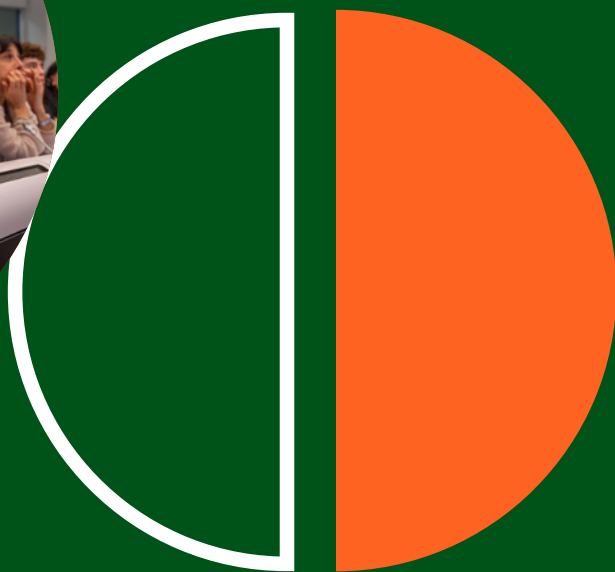
Uz pomoć informativnih materijala, doprinosa stručnjaka i rasprava na plenarnim sastancima i u radnim skupinama građani i građanke koji su sudjelovali u tom panelu utvrdili su moguće mjere politike i relevantne aktere koje treba uključiti na više razina kako bi EU postao energetske učinkovitiji. Europski panel građana i građanki o energetske učinkovitosti izradio je i donio 13 preporuka, koje su u cijelosti prikazane u Prilogu ovom izvješću.

Nakon sastanaka panela od sudionika je zatraženo da u okviru evaluacije postupka ispune anketu s povratnim informacijama. Neki rezultati te ankete navedeni su u ovom izvješću.

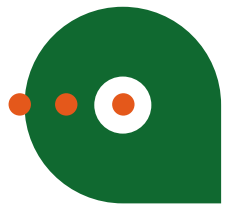
Daljnji koraci povezani s tih 13 preporuka detaljnije će se opisati u izvješću građana i građanki, službenom dokumentu koji će donijeti Kolegij povjerenika, i u budućim inicijativama politike. Organizirat će se i događanje na kojem će se pružiti povratne informacije kako bi se ti koraci objasnili sudionicima panela. U međuvremenu je cilj ovog izvješća sažeti glavne značajke tog europskog panela građana i građanki i pojasniti njegov metodološki okvir, način na koji su rasprave organizirane, rezultate tri sastanka i procjenu postupka koju su proveli građani.

⁽¹⁾ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficiency-targets-directive-and-rules/energy-efficiency-first-principle_en

METODOLOŠKI OKVIR

2. Metodološki okvir

2.1. Nasumičan odabir i demografski sastav panela

Kako bi se primijenio pravedan, dosljedan i pouzdan pristup koji što bolje odražava raznolikost europskog društva, sudionici europskog panela građana i građanki angažirani su nasumičnim odabirom.

Potragu za sudionicima provela je agencija Harris Interactive metodom nasumičnog digitalnog biranja telefonskih brojeva. Na sudjelovanje u panelu pristalo je 228 osoba. Od toga ih je na temelju različitih kriterija (koji su opisani u nastavku) nasumično odabrano 150, dok ih je 50 stavljeno na popis prvih rezervi u slučaju da neki sudionici odustanu.

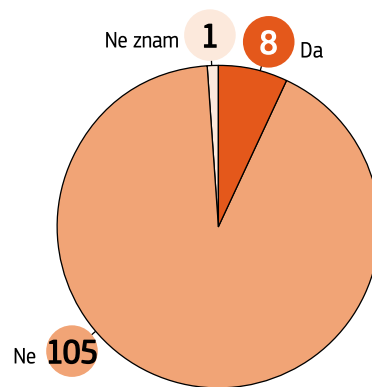
Tablica 1: Demografski sastav panela – nacionalno podrijetlo

Zemlja	Ciljani broj sudionika	Stvarni broj sudionika		
		Prvi sastanak	Drugi sastanak	Treći sastanak
Austrija	4	3	3	3
Belgija	5	6	6	6
Bugarska	4	3	3	2
Hrvatska	2	3	3	3
Cipar	2	2	2	2
Češka	5	5	4	4
Danska	3	3	3	3
Estonija	2	2	2	1
Finska	3	4	4	4
Francuska	15	15	15	13
Njemačka	19	18	18	16
Grčka	5	5	5	5
Mađarska	5	5	5	5
Irska	3	4	4	4
Italija	15	15	15	15
Latvija	2	2	2	2
Litva	2	2	2	2
Luksemburg	2	2	2	2
Malta	2	2	2	2
Nizozemska	6	6	6	6
Poljska	10	8	8	8
Portugal	5	5	5	5
Rumunjska	7	8	8	8
Slovačka	3	3	3	3
Slovenija	2	1	1	5
Španjolska	12	12	12	12
Švedska	5	5	5	1
Ukupno	150	149	148	142

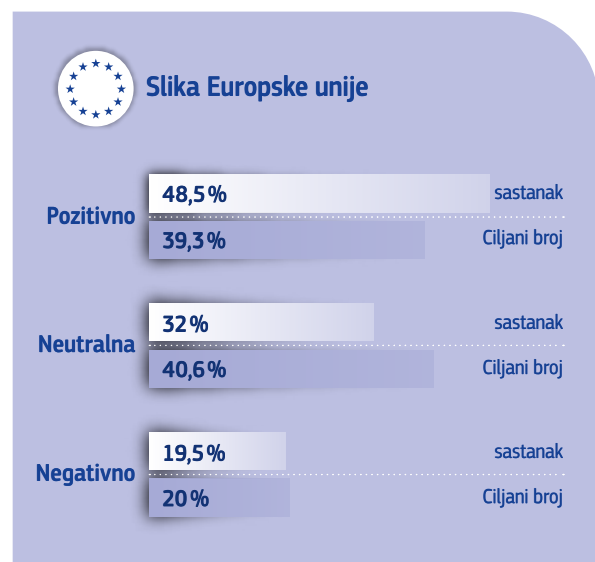
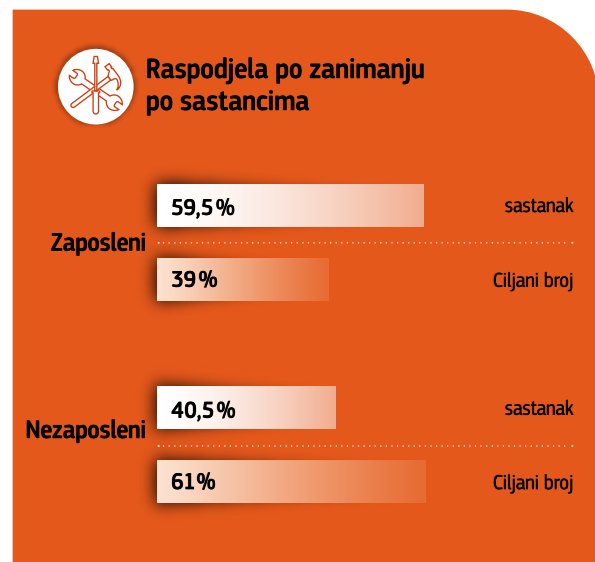
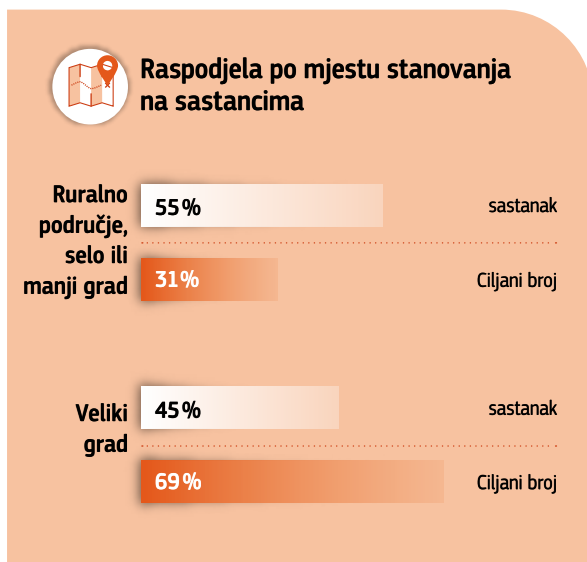
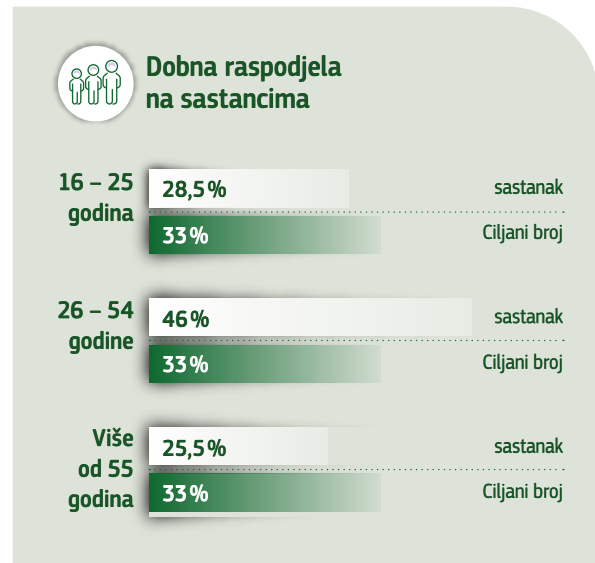
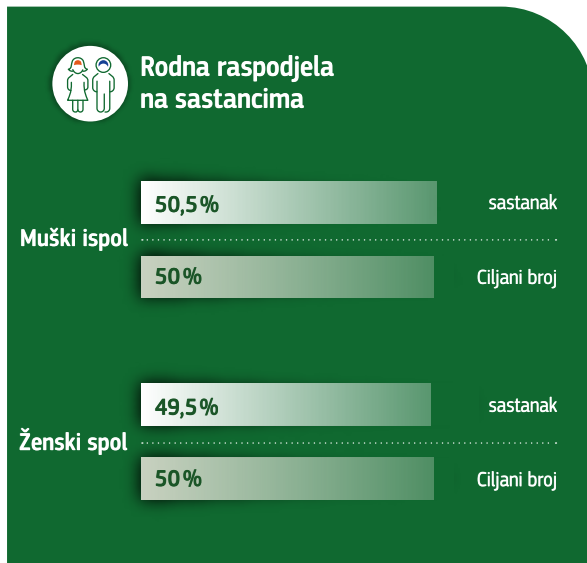
U prethodnoj tablici daje se pregled željenog broja građana iz država članica EU-a (kvota prema zemlji) i stvarnog broja sudionika po sastanku. Cilj je bio osigurati da su države članice zastupljene proporcionalno svojem broju stanovnika, pri čemu svaka ima najmanje dva predstavnika. Drugim riječima, za zemlje s velikim brojem stanovnika kao što je Njemačka ciljani broj sudionika bio je visok (19 građana), dok su iz Malte i Luksemburga pozvana dva građana ili građanke na temelju načela regresivne proporcionalnosti. Broj sudionika sastanaka općenito je bio zadovoljavajući i uglavnom u skladu s postavljenim ciljevima. Ciljevi su ostvareni za 23 od 27 država članica, dok su ostale države članice bile vrlo blizu da ih ostvare. Od 150 građana i građanki koji su činili panel ukupno ih je 149 sudjelovalo u barem jednom od tri sastanka.

Kako bi panel što bolje odražavao raznolikost stanovništva EU-a i kako bi se zastupile tradicionalno nedovoljno zastupljene skupine, ciljani broj sudionika definiran je prema sljedećim sociodemografskim značajkama (stvarni broj sudionika odnosi se na 149 građana i građanki koji su sudjelovali na najmanje jednom sastanku).

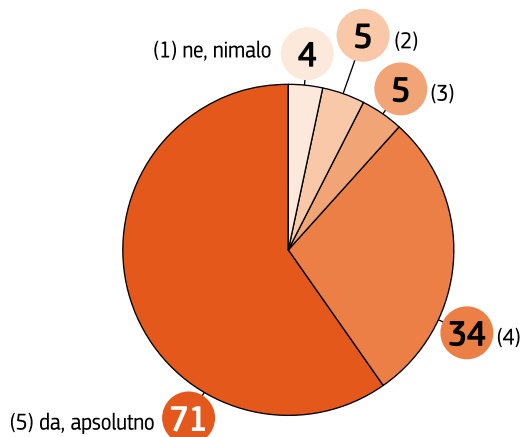
Slika 1: Rezultati ankete s povratnim informacijama za pitanje „Jeste li dosad bili uključeni u postupak sudjelovanja građana?“ (n=114)

Slika 2: Ciljani i stvarni broj sudionika po sastanku prema pet sociodemografskih kriterija Rodna raspodjela na sastancima

Slika 3: Rezultati ankete s povratnim informacijama za pitanje „Mislite li da je panel građana i građanki dobro odražavao raznolikost stanovništva EU-a?“ (n=119)

2.2. Tijek rada panela

Europski panel građana i građanki o energetske učinkovitosti obuhvaćao je tri sastanka s različitim ciljevima. Svaki sastanak nadovezivao se na rezultate prethodnog kako bi se konsenzusom došlo do skupa preporuka koji će se uputiti Europskoj komisiji.

Na prvom sastanku, koji se održavao uživo u Bruxellesu od 23. do 25. veljače 2024., sudionicima je predstavljena tema te su se oni međusobno upoznali i stvorili atmosferu zajedništva i povjerenja. Saslušali su početna izlaganja stručnjaka u kojima su u jednostavnim crtama predstavljeni složenost, akteri i dinamika energetske sustava. Svaka skupina predstavila je najvažnije prepreke kojima se primarno bavila tijekom rasprava u radnim skupinama i primila povratne informacije od stručnjaka o tim prvim rezultatima.

Na drugom sastanku, koji se održavao putem interneta od 15. do 17. ožujka 2024., sudionici su se okupili u virtualnom konferencijskom centru Hyperfair. Na tom drugom sastanku detaljnije je razrađena tema energetske učinkovitosti, a sudionici su se primarno bavili trima glavnim sektorima koje građani smatraju važnima za poboljšanje energetske učinkovitosti (promet, zgrade i infrastruktura) i međusektorskim pitanjima. Glavni mu je cilj bio potaknuti razmjenu ideja i perspektiva među sudionicima, utvrditi u čemu se sudionici slažu, a u čemu ne i sastaviti obećavajuće preporuke za povećanje energetske učinkovitosti.

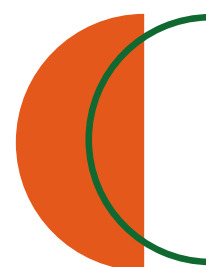
Treći i posljednji sastanak, koji se održavao uživo u Bruxellesu od 12. do 14. travnja 2024., bio je posvećen doradi preporuka na temelju ideja i uvida s prva dva sastanka i dodatnih informacija vanjskih stručnjaka. Građani i građanke u konačnici su sastavili 13 preporuka za energetske učinkovitiju Europu, koje su predane Europskoj komisiji i u cijelosti su prikazane u Prilogu ovom izvješću.

2.3. Metode sudjelovanja

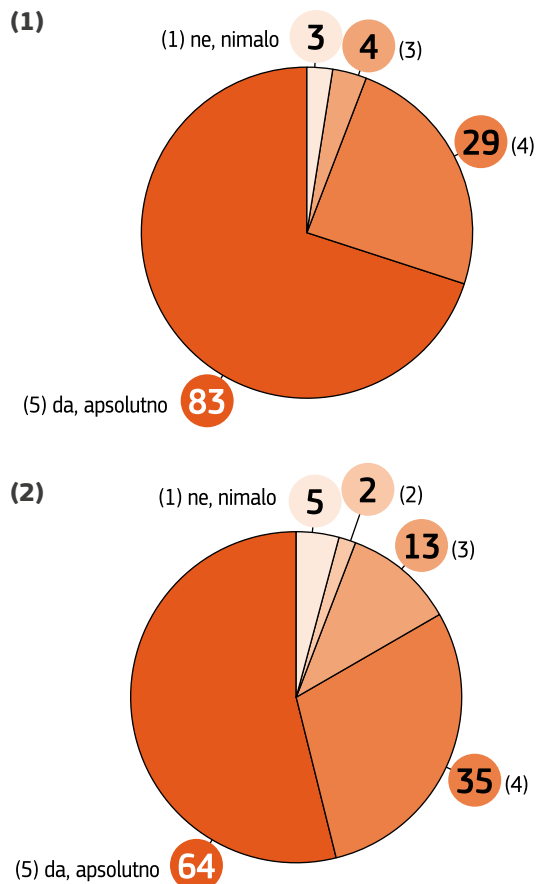
2.3.1 Od plenarnih sastanaka do radnih skupina

Struktura sastanaka osmišljena je tako da potakne interakciju među sudionicima i omogući da se čuju sva mišljenja. Na temelju prokušane metodologije osmišljene tijekom prethodnih europskih panela građana i građanki Europska komisija je, uz potporu tima stručnjaka za deliberativnu demokraciju (dalje u tekstu „tim za rasprave“), ponovno potvrdila da je važno ponuditi različite formate za raspravu.

Na plenarnim sastancima građani i građanke mogli su čuti mišljenja stručnjaka i svim sudionicima predstaviti rezultate rasprava svojih radnih skupina na 24 jezika. Na potplenarnim sastancima sudionici su mogli podijeliti svoja saznanja u manjim skupinama od 50 do 75 osoba i primiti povratne informacije od niza stručnjaka. Radne skupine, koje obično imaju 12 sudionika, bile su sastavljene tako da se omogući dovoljna geografska raznolikost, pri čemu su zastupljene i veće i manje države i najviše pet jezika. Rad u manjim skupinama potaknuo je interakciju i pomogao građanima i građankama da se bolje upoznaju i steknu povjerenje jedni u druge. U skladu s jednim od temeljnih načela europskog panela građana i građanki svi sudionici mogli su govoriti na svojem materinskom jeziku, u čemu su pomogli usmeni prevoditelji.

Slika 4: Rezultati ankete s povratnim informacijama za 1. pitanje „U raspravama radne skupine činilo mi se da me ostali sudionici veoma poštuju” (1) (n=119) i 2. pitanje „Smatrate li da je vaše mišljenje općenito doprinijelo radu vaše radne skupine?” (2) (n=119)

2.3.2 Moderiranje i olakšavanje

Troje glavnih moderatora vodilo je građane i građanke na svim sastancima i usmjeravalo rasprave na plenarnim sastancima. Moderator su objavili opći cilj panela i metodologiju sastanaka te organizacijske aspekte. Osim toga, olakšavali su rasprave među govornicima, omogućili pravednu i nepristranu razmjenu znanja u raspravama te olakšali fazu pitanja i odgovora između stručnjaka i građana i građanki. Zatim su objedinili sve rezultate na završnim plenarnim sastancima u okviru svakog sastanka. Glavni moderatori bili su:

- Julia Hoffmann (ifok)
- Antoine Vergne (Missions Publiques).

Građani i građanke radili su u 12 radnih skupina, a svakoj su pomagala dva člana tima za rasprave: iskusni facilitator i pomoćni facilitator. Uloga facilitatora bila je voditi rasprave u radnim skupinama na materinskom ili engleskom jeziku i omogućiti neometan tijek rada:

- stvaranjem prijateljske atmosfere i uzajamnog poštovanja kako bi se potaknulo ujednačeno sudjelovanje svih sudionika
- informiranjem građana i građanki o procesu i usmjeravanjem rada u skupinama
- posvećenošću ostvarenju ciljeva na sastancima radnih skupina, tj. olakšavanjem prepoznavanja neslaganja i prijepora među građanima i građankama uz poticanje na raspravu i konsenzus
- mjerenjem vremena, bilježenjem i konsolidiranjem rezultata vijećanja u višejezičnim i međusobno povezanim radnim dokumentima
- prosljeđivanjem upita građana i građanki iz radnih skupina timu za podršku ili stručnjacima, npr. prikupljanjem neriješenih primjedbi ili pitanja
- sudjelovanjem na informativnim sastancima s timom za rasprave.

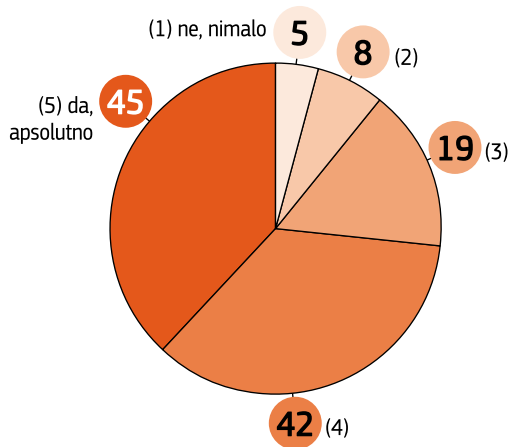
Svi facilitatori i pomoćnici slijedili su zajedničke upute iz vodiča za moderiranje i uvodnog dokumenta (jedan po sastanku). Sudjelovali su na tri posebna informativna sastanka i obuci prije svakog sastanka.

2.4. Kolektivni rezultati

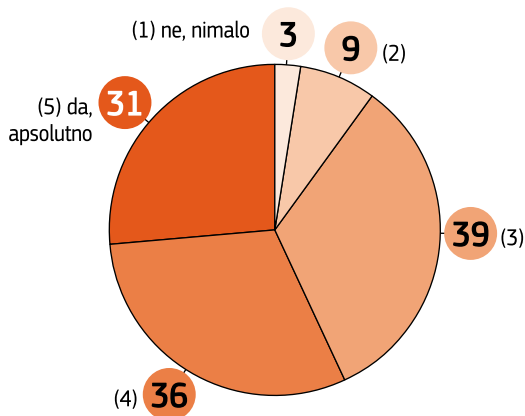
Tijekom tri sastanka građani i građanke sastavili su 13 preporuka za energetske učinkovitu Europu, koje su u cijelosti prikazane u Prilogu ovom izvješću. Radi bolje čitljivosti preporuke su predstavljene u sedam tematskih područja:

- informacije i promjena ponašanja
- poštene i jednake mogućnosti
- globalna uloga EU-a i država članica
- radna mjesta i obrazovanje
- infrastruktura
- zgrade
- promet.

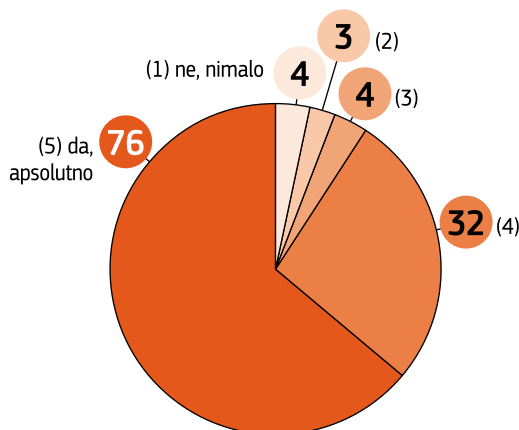
Slika 6: Rezultati ankete s povratnim informacijama za pitanje „Mislite li da je panel građana i građanki u svoje konačne preporuke uključio stajališta svih sudionika?“ (n=119)

Slika 7: Rezultati ankete s povratnim informacijama za pitanje „Mislite li da će preporuke panela građana i građanki imati konkretan utjecaj?“ (n=118)

Slika 5: Rezultati ankete s povratnim informacijama za pitanje „Jeste li općenito zadovoljni svojim iskustvom na panelu građana i građanki?“ (n=119)

2.5. Upravljanje i znanje

2.5.1 Upravljački odbor

Upravljački odbor osmislio je, organizirao i koordinirao europski panel građana i građanki. Sastajao se jednom tjedno radi dogovora o konceptualnim i organizacijskim pitanjima, među ostalim o metodološkom, komunikacijskom, logističkom i proračunskom aspektu, i pobrinuo se da postupak rasprave ima konkretan utjecaj na oblikovanje politika. Odbor se sastojao od predstavnika Europske komisije i konzorcija ugovornih suradnika.

Konzorcij ugovornih suradnika zajedničkim je radom osmislio i proveo tu novu generaciju europskih panela građana i građanki. Konkretno, okupio je stručnjake koji su pomogli osmisliti i olakšati postupak rasprave na temelju svojeg znanja i koncipirali nadležnost panela, postupak sudjelovanja i metodologiju svakog sastanka te osnovali savjetodavni odbor stručnjaka.

2.5.2 Odbor stručnjaka

Uključivanjem odbora stručnjaka u području energetske učinkovitosti poboljšana je integritet postupka rasprava jer je zajamčena kvaliteta, objektivnost, raznolikost i razumljivost informacija prenesenih građanima i građankama. Stručnjaci su pomogli i razmotriti rezultate i osigurati da je prijelaz s jednog sastanka na drugi strukturiran tako da se rasprave smisleno nastavljaju jedna na drugu na temelju doprinosa građana i građanki.

Među njihovim zadaćama bila je izrada informativnog paketa za sudionike, suradnja s upravljačkim odborom na činjeničnom doprinosu politika, prepoznavanje slabosti i problema u raspravama, provjera činjenica, odgovaranje na pitanja građana i građanki i dijeljenje stručnog znanja o energetske učinkovitosti tijekom plenarnih i potplenarnih sastanaka. Odbor je i preporučio nekoliko vanjskih govornika da nadopune znanje stručnjaka na sastancima.

Odbor stručnjaka sastojao se od osam članova koje je odabrao upravljački odbor na temelju sljedećih kriterija: stručnost koja obuhvaća razna područja znanja; priznavanje njihova znanja i stručnosti u tom području među dionicima i drugim stručnjacima; sposobnost razumijevanja, uvažavanja i prenošenja raznih mišljenja o temi te raznolikost u smislu spola, državljanstva i pripadnosti. Nadalje, jedna osoba iz Europske komisije doprinijela je saznanjima o razvoju politike EU-a.

Članovi odbora stručnjaka bili su:

- **Arianna Vitali Roscini** – glavna tajnica, Koalicija za uštedu energije
- **Camille Defard** – voditeljica Energetskog centra Jacques Delors
- **Claire Roumet** – Politika EU-a i strateška partnerstva, energetski gradovi
- **Goda Perlaviciute** – izvanredna profesorica za područje javne prihvatljivosti održivih tranzicija, Sveučilište u Groningenu i Wytse Gorter, niži istraživač u području psihologije okoliša, Sveučilište u Groningenu
- **Jan Rosenow** – direktor Europskih programa, Projekt regulatorne pomoći (RAP)
- **Reinhard Six** – neovisni konzultant, stručnjak za financiranje energetske učinkovitosti
- **Yves Marignac** – stručnjak za energetiku i viši savjetnik, Udruga négaWatt
- **Claudia Canevari** – načelnica Odjela za energetske učinkovitost: Politika i financiranje, Glavna uprava za energetiku, Europska komisija.

2.5.3 Centar za znanje i informacije

Centar za znanje i informacije osnovan je kako bi se odgovorilo na pitanja i zahtjeve za pojašnjenja koje su tijekom rasprava iznijeli sudionici. Činili su ga stručnjaci iz Europske komisije, od kojih je zatraženo da daju odgovore na pitanja iz svojih područja politike, i članovi odbora stručnjaka. Centar za znanje i informacije tijekom tri sastanka europskog panela građana i građanki u pisanom je obliku odgovorio na više od 40 pitanja građana i građanki, a za treći sastanak izradio je pisanu informativnu obavijest. Kratko je intervenirao i u rad 12 radnih skupina radi pojašnjenja pitanja u postupku izrade preporuka.

2.5.4 Govornici

Osim članova odbora stručnjaka nekoliko je dionika i stručnjaka pozvano da predstavljaju različite aspekte i perspektive povezane s pitanjima energije u Europi i odgovore na pitanja građana i građanki. Odbor stručnjaka pobrinuo se za to da su informacije predstavljene građanima i građankama uravnotežene, relevantne za njihove potrebe i zahtjeve i dovoljno reprezentativne za glavna stajališta oblikovatelja politika i dionika u EU-u. Svi su govornici nabrojani u nastavku.

Tablica 2: Popis govornika na svakom sastanku

	Ime i organizacija	1. sast.	2. sast.	3. sast.
Europska komisija	Maroš Šefčovič , izvršni potpredsjednik Europske komisije za europski zeleni plan, potpredsjednik Europske komisije za međuinstitucijske odnose			x
	Colin Scicluna , voditelj kabineta, kabinet potpredsjednice Dubravke Šuice	x		x
	Ditte Juul-Jørgensen , glavna direktorica, Glavna uprava za energetiku	x		
	Dana Spinant , glavna direktorica, Glavna uprava za komunikaciju	x		x
	Julia Mechthild Wörzdörfer , zamjenica glavnog direktora za koordinaciju pravedne i zelene energetske tranzicije, Glavna uprava za energetiku		x	
	Richard Kuehnel , direktor za zastupanje i komunikaciju u državama članicama, Glavna uprava za komunikaciju	x		x
	Paula Pinho , direktorica za pravednu tranziciju, potrošače, energetske učinkovitost i inovacije, Glavna uprava za energetiku	x		x
	Pierre Schellekens , direktor za energetske politiku, strategiju i koordinaciju, Glavna uprava za energetiku			x
	Claudia Canevari , načelnica Odjela za politiku i financiranje energetske učinkovitosti, Glavna uprava za energetiku	x	x	
	Joachim Ott , načelnik Odjela za dijaloge s građanima, Glavna uprava za komunikaciju	x	x	
	Robert Nuij , zamjenik načelnice Odjela za politiku i financiranje energetske učinkovitosti, Glavna uprava za energetiku			x
	Gaëtane Ricard-Nihoul , zamjenica načelnice Odjela za dijaloge s građanima, Glavna uprava za komunikaciju	x		
	Achille Hannoset , službenik za politiku, Glavna uprava za energetiku			x
	Rados Horacek , službenik za politiku, Glavna uprava za energetiku			x
	Veronika Jirickova , službenica za politiku, Glavna uprava za energetiku			x
	Madis Laaniste , službenik za politiku, Glavna uprava za energetiku			x
	Edyta Nowak , službenica za politiku, Glavna uprava za energetiku			x
	Margot Pinault , službenica za politiku, Glavna uprava za energetiku			x
	Thibault Roy , službenik za politiku, Glavna uprava za energetiku			x
Eduardo Soares , službenik za politiku, Glavna uprava za energetiku			x	
Vanjski govornici	Camille Defard , voditeljica Energetskog centra Jacques Delors	x	x	x
	Dorin Hell , bivši sudionik Konferencije o budućnosti Europe	x		
	Victor Laymand , make.org		x	
	Yves Marignac , stručnjak za energetiku i viši savjetnik, Udruga négaWatt	x	x	
	Hendrik Nahr , make.org			x
	Jan Rosenow , direktor Europskih programa, Projekt regulatorne pomoći (RAP)	x		x
	Claire Roumet , Politika EU-a i strateška partnerstva, energetske gradovi	x		x
	Reinhard Six , neovisni konzultant, stručnjak za financiranje energetske učinkovitosti	x	x	x
	Linda Steg , profesorica psihologije okoliša, Sveučilište u Groningenu		x	
Arianna Vitali Roscini , glavna tajnica, Koalicija za uštedu energije	x	x	x	

2.6. Promatrači

Rad europskog panela građana i građanki pratio je i određen broj promatrača. Time se nastojala postići transparentnost i vidljivost tog inovativnog demokratskog formata, a ujedno omogućiti siguran prostor za građane i građanke kako bi se izgradilo sigurno okruženje za raspravu. Promatračima je bilo dopušteno prisustvovati raspravama na plenarnim sastancima i u radnim skupinama, a u svakoj radnoj skupini smjela su biti najviše tri promatrača.

Panel su pratili i interni promatrači iz organizacijskih partnera i institucija (npr. interno osoblje Europske komisije i drugih institucija i tijela EU-a). Među vanjskim promatračima bili su istraživači (sa sveučilišta ili iz skupina za strateško promišljanje), akteri civilnog društva i ostali dionici. Uz pristanak građana i građanki vanjski promatrači mogli su ih intervjuirati isključivo za potrebe istraživanja ako to nije ometalo panel.

UKLJUČIVANJE VEĆEG BROJA GRAĐANA I GRAĐANKI

3. Uključivanje većeg broja građana i građanki

3.1. Platforma za građanski angažman

Platforma za građanski angažman je internetski alat koji široj javnosti omogućuje da iznese svoje mišljenje o pitanju kojim su se bavili članovi europskog panela građana i građanki. Uspostavljena je kako bi se javnost intenzivnije uključila u određeno područje te kako bi se doprinijelo radu panela i povezanim budućim politikama. Na toj platformi, koja se temelji na softveru otvorenog koda Decidim, građani mogu poslati svoje ideje i rješenja na bilo kojem od 24 jezika EU-a. Osim toga, u komentarima se mogu voditi interaktivne rasprave, što korisnicima omogućuje da odgovaraju na prijedloge drugih korisnika, šalju povratne informacije i zajedno usavršavaju ideje.

Europska komisija pokrenula je 9. veljače 2024. internetsku raspravu o energetske učinkovitosti ⁽²⁾. Europski panel građana i građanki na sastancima je imao priliku saslušati glavne doprinose s te platforme. Korisnici platforme podijelili su svoja saznanja o raznim aspektima kao što su informiranje javnosti, energetska obnova doma, mobilnost, obnovljivi izvori energije i inicijative za uštedu energije u cijelom EU-u ⁽³⁾. Zahvaljujući širokom sudjelovanju građana EU-a na toj platformi u raspravama su uzeta u obzir i druga stajališta, što je nadahnulo i poboljšalo rad panela. Svi doprinosi s platforme uključeni su u rasprave panela i uzeti u obzir pri pripremi budućih politika.

⁽²⁾ Platforma za građanski angažman dostupna je [ovdje](#)

⁽³⁾ Završno izvješće dostupno je [ovdje](#)

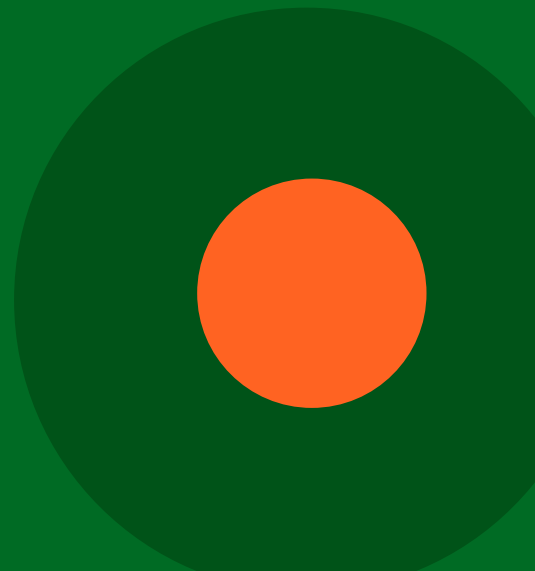
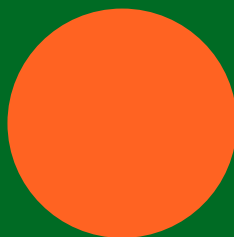
3.2. Komunikacija

Komunikacijska strategija za europski panel građana i građanki o energetske učinkovitosti osmišljena je tako da se maksimalno poveća informiranost i angažman korištenjem višedimenzionalnog pristupa, tj. kombiniranjem medijskih kampanja, informiranja putem influencera i novinara, izravnog informiranja na događanjima i snimanja dokumentarnog filma.

Kampanje na društvenim mrežama bavile su se prvenstveno privlačenjem korisnika na novu platformu za građanski angažman i informiranjem javnosti o tekućim sastancima panela. Influenceri i novinari pozvani su da stvaraju i dijele sadržaj, čime se povećao doseg kampanje i potaknula javnost da se intenzivnije uključi u rad panela.

Među najvažnijim sadržajima bio je dokumentarni film, čiji je cilj bio dati zanimljiv i osoban uvid u aktivnosti europskog panela građana i građanki.

PREPORUKE GRAĐANA I GRAĐANKI

4. Preporuke građana i građanki

4.1. 13 preporuka za energetske učinkovitu Europu

Informacije i promjena ponašanja

– 1. preporuka

1. preporuka: Ojačati položaj potrošača u postizanju energetske učinkovitosti

Preporučujemo da informacije koje se daju potrošačima budu dostupnije, transparentnije i praktičnije kako bi se omogućilo da kućanstva i organizacije postanu energetske učinkovitiji. Zato preporučujemo:

internetski portal s funkcijom samorevizije koji će pomoći potrošačima da procijene svoje potrebe povezane s prijevozom, obnovom doma, te sa savjetima za smanjenje troškova. Portal bi im dao paket rješenja, među ostalim informacije o sljedećim koracima i podatke za kontakt te mrežu fizičkih jedinstvenih kontaktnih točaka na razini općine (npr. gradske vijećnice, knjižnice) u kojima će na raspolaganju biti neovisni stručnjaci koji mogu odgovoriti na dodatna pitanja. Ta mreža trebala bi biti dostupna svima, neovisno o društvenoj skupini ili tome je li riječ o ruralnom ili urbanom području. Jedinstvena kontaktna točka trebala bi davati savjete o zakonodavnim, financijskim i tehničkim aspektima te mjesnim pružateljima usluga. Lokalni akteri pozivaju se da pomognu informirati korisnike o toj usluzi. Preporučujemo i pristupačnije oznake energetske učinkovitosti na proizvodima koje su razumljive svima, uključujući podatke o vijeku trajanja proizvoda, i navođenje mreže jedinstvenih kontaktnih točaka.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna jer kvalitetne odluke možemo donositi samo ako imamo točne informacije koje nas mogu usmjeravati. Te informacije moraju biti razumljive i dostupne svima. Iako može biti dostupno puno informacija, potrošači često nisu upoznati s njima ili one nisu svima razumljive. Potrošači bi trebali znati koliko energije troše i imati pristup svojim podacima, znati koje su im mogućnosti dostupne i koliko one koštaju, te imati na raspolaganju usluge i podršku u postizanju veće energetske učinkovitosti.

Poštene i jednake mogućnosti – 2. preporuka

2. preporuka: Pravedno financirati pravo na energetske obnovu doma

Preporučujemo da se za vlasnike manjih nekretnina uvede povoljniji porezni sustav kako bi se spriječilo da se najmprimce smatra preprekom za obnovu domova. To bi se trebalo postići poreznim olakšicama na radove i materijale u skladu s visinom dohotka. Najviše pomoći trebale bi primati osobe s najnižim dohotkom. Mehanizmi subvencija trebali bi se osigurati prije početka radova ili u obrocima dok traju radovi obnove. Vlade moraju ulagati u socijalne stanove i pri tome koristiti energetske učinkovite i održive materijale. Prihodi od poreza na CO2 trebali bi se djelomično namijeniti za energetske učinkovitost (uključujući radove obnove). Multinacionalna poduzeća koja više zagađuju trebala bi plaćati i veći porez. Banke bi trebale olakšati pristup kreditima za energetske obnovu po kamatnoj stopi prilagođenoj visini dohotka.

Obrazloženje:

Socijalna pravda znači da svi imaju ravnopravan pristup energiji i stanovanju. Danas svjedočimo neprihvatljivim situacijama: neke osobe žive u teškom energetskom siromaštvu; mali vlasnici stambenih nekretnina iz srednje klase nemaju koristi od pomoći i subvencija za obnovu vlastitih domova ili nekretnina koje iznajmljuju, a najmprimci nemaju mogućnost išta promijeniti. Mislimo da je neprihvatljivo da se mjere ne raspoređuju ravnomjerno i da nekim osobama toplinska udobnost nije dostupna.

Uz ravnopravan pristup energetske učinkovitost bila bi dostupnija svima, što će pridonijeti zajedničkoj borbi protiv klimatskih promjena.

Globalna uloga EU-a i država članica – 3., 4. i 5. preporuka

3. preporuka: Povećati energetska neovisnost i učinkovitost te postati uzor u svijetu

Preporučujemo da Europska unija, kako bi pridonijela energetske učinkovitosti, uloži u istraživanje i razvoj novih energetske tehnologije, uključujući obnovljive izvore energije. To uključuje područja:

1. proizvodnje energije (vodik, nuklearna fuzija itd.)
2. skladištenja energije (baterije)
3. prijenosa energije i
4. smanjenja potrošnje energije.

Preporučujemo i da EU promiče konkurentne prednosti u proizvodnji energije u skladu sa specifičnostima pojedinih država i olakšava razmjenu primjera uspješne prakse i znanja među državama članicama.

Osim toga, preporučujemo da se prednost daje mjerama u okviru načela „energetska učinkovitost na prvom mjestu” koje najviše pridonose energetske neovisnosti.

Obrazloženje:

Ova preporuka važna je u političkom smislu jer štiti Europu i njezine građane od mogućih geopolitičkih kriza. Osim toga, dopušta EU-u da prekine veze s korumpiranim vladama, čime štiti europske vrijednosti i demokraciju. S druge strane, može ubrzati razvoj zakonodavstva EU-a jer omogućuje Europi više slobode da postavlja vlastite standarde. Razmjena znanja među državama članica pomogla bi i poboljšati njihove međusobne odnose. Preporuka bi u socioekonomskom smislu povećala konkurentnost EU-a i omogućila da se novac kojim se plaća 61 % uvoza energije (podaci iz 2019.) preusmjeri na unutarnja ulaganja koja donose veću korist EU-u i njegovim građanima. Smanjenje uvoza energije iz trećih zemalja smanjilo bi i izloženost promjenama cijena i poremećaje na globalnim energetske tržištima te otvorilo nova radna mjesta u EU-u.

Gledano iz ekološke perspektive, preporuka bi mogla pomoći u smanjenju potrošnje energije te pridonijeti zelenom rastu i klimatskoj neutralnosti, ciljevima povezanim s načelom „energetska učinkovitost na prvom mjestu” i EU-ovim obvezama u pogledu održivosti.

4. preporuka: Postići ciljeve energetske učinkovitosti jačanjem mogućnosti djelovanja svih građana

Preporučujemo da EU izravno ili snažnim poticajima usmjerenima prema državama članicama podupire uvođenje mjera potpore za provedbu standarda energetske učinkovitosti. To će omogućiti da se mjere ravnopravno raspodjeljuju među pojedincima i poduzećima, ali i među regijama, da nitko ne bi bio zapostavljen.

Ključna načela:

- razvoj kulture energetske učinkovitosti boljim informiranjem kako bismo koristili manje energije i čišću energiju
- uvjetovani poticaji i pomoć poduzećima da integriraju energetska učinkovitost u svoju proizvodnju, distribuciju i prodaju, pazeći pritom da se ne oslabljuju mala i srednja poduzeća
- jamčenje minimalne količine energije potrebne za pristojne životne uvjete i namjena velikog dijela pomoći najranjivijima (npr. uz pomoć zajmova s negativnim kamatnim stopama); cilj je smanjiti socijalne nejednakosti, umjesto da ih se održava

pružanje poticaja svim pojedincima obrnuto razmjerno njihovim prihodima, osobito progresivnim određivanjem cijena energije i ovisno o izvorima energije.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna jer, unatoč tome što su standardi energetske učinkovitosti uspostavljeni, njihova je dostupnost i provedba ograničena. Danas na europskoj razini postoje brojni standardi energetske učinkovitosti (izgradnja i obnova zgrada, ekološki dizajn proizvoda i uređaja, borba protiv planiranog zastarijevanja, pravo na popravak itd.).

Ambiciozni su i pomažu u razvoju tržišta, ali svaka država članica provodi ih na svoj način. U njima se utvrđuju tehnički zahtjevi koji imaju financijski učinak, a mogu isključivati određene skupine (energetske obnovu doma ili kupnju najučinkovitijih kućanskih uređaja ne mogu si priuštiti baš svi) ili dovesti do nepoštenog tržišnog natjecanja (između europskih poduzeća koja u svojim postupcima proizvodnje poštuju te standarde i poduzeća izvan Europske unije).

Energetska učinkovitost ne bi trebala biti luksuz ili mogućnost koju neki mogu izbjeći. EU bi energetske učinkovitosti mogao znatno poboljšati svakodnevni život ljudi, a osobito najranjivijih kućanstava. Svjesni smo da neke naše lokalne vlasti i uprave mogu imati važnu ulogu vlastitim primjerom i poticanjem razvoja tržišta.

Znamo da neki dijelovi naše preporuke ne ovise samo o Europskoj uniji, nego i o suradnji država članica, ali gdje drugo iznijeti odvažne ideje ako ne na panelu građana i građanki?

5. preporuka: Voditi i pratiti provedbu direktiva EU-a

Preporučujemo da se EU pobrine za provedbu direktiva o energetske učinkovitosti u državama članicama jer ih one sada provode na različite načine. Provedba se može poboljšati u smislu informacija, financiranja i sankcija.

Informacije trebaju biti dostupne i prilagođene publici (npr. mladima se treba obraćati na društvenim mrežama, a starijim osobama putem televizije) te lako vidljive na javnim mjestima.

EU financira samo države članice koje ispunjavaju obveze na temelju mjerljivog napretka. Financiranje mora biti pravedno, razmjerno i pošteno i treba uzimati u obzir da države članice imaju različite kapacitete.

Mehanizmi sankcioniranja već su uspostavljeni, a Komisija može pokrenuti sudski postupak protiv vlada država članica koje ne ispunjavaju obveze.

Kako bi se povećala transparentnost, države članice trebalo bi rangirati u skladu s njihovim radom na provedbi. Naposljetku, EU bi trebao pružiti poticaje nacionalnim vladama za uspostavljanje sustava kojim bi građani mogli lokalnim vlastima prijavljivati nepotrebno trošenje energije.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna jer bi se provedbom direktiva u svim državama ne samo utjecalo na sve građane EU-a, već bi im se i dala mogućnost da izravno pridonese

postupku praćenja. Osim toga, veća usklađenost među državama članicama olakšat će donošenje odluka o novim mjerama u budućnosti. Kad je riječ o informacijama, treba pronaći nove načine uključivanja različitih slojeva društva kako bi se povećala odgovornost EU-a i nacionalnih vlada.

Preobrazba energetske sektora i veća energetska učinkovitost moći će se postići potrebnom brzinom i intenzitetom samo uz učinkovitu provedbu na razini država članica. Ako se standardi učinkovitosti poštuju u svakoj državi članici, od mnogobrojnih prednosti energetske učinkovitosti moći će profitirati više građana EU-a.

Radna mjesta i obrazovanje – 6. i 7. preporuka

6. preporuka: Poboljšati stanje u vezi s kvalificiranom radnom snagom u sektoru energetske učinkovitosti u EU-u

Preporučujemo da se više osoba osposobljava za zanimanja povezana s energetske učinkovitošću. EU bi mogao donijeti sljedeće mjere:

1. Države članice mogle bi davati subvencije za osposobljavanje radne snage za zelena radna mjesta. Tim radnicima trebale bi osigurati poticaje koji će ih motivirati da ostanu i rade u toj zemlji određeno vrijeme nakon završetka osposobljavanja.
2. EU bi mogao podupirati programe kratkoročne razmjene ili rotacije u području energetske učinkovitosti (npr. programe ERASMUS za studente i radnike) za kvalificirane pojedince i osobe koje se još osposobljavaju.
3. Dok se ne riješi problem nedostatka kvalificiranih radnika u području energetske učinkovitosti, države članice trebale bi izdavati vize kvalificiranim radnicima iz trećih zemalja koji će doći raditi u te zemlje.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna jer su kvalificirani radnici na svim razinama provedbe energetske učinkovitosti ključni za uspjeh svih drugih preporuka na kojima je radio Europski panel građana i građanki. Države članice neće moći postići ciljeve energetske učinkovitosti bez kvalificirane radne snage. Predlažemo tri mjere, od kojih se svaka odnosi na specifičnu potrebu povezanu s kvalifikacijama radnika i tržištem rada.

Mjera 1: ova mjera odnosi se na pojedince koji žele poboljšati ili steći vještine u područjima povezanim s energetske učinkovitošću. Davanjem subvencija za osposobljavanje nacionalne vlade mogle bi ga učiniti

dostupnijima svima, osobito osobama iz siromašnijih sredina, koje bez njih možda ne bi mogle uložiti vrijeme u usavršavanje ili prekvalifikaciju. Međutim, preporučujemo da države članice u obzir uzmu i rizik od odljeva mozgova (iseljavanje radnika u inozemstvo radi veće plaće). Radnike koji prođu subvencionirano osposobljavanje nećimo bi trebalo privlačiti da nove vještine primjenjuju u zemlji koja je uložila u njihovo osposobljavanje. Ako se odvoje sredstva za to, tečajevi bi bili povoljniji, što bi moglo potaknuti više osoba da potraže posao u tom području. To znači da bi bilo više stručnjaka koji mogu planirati, provoditi i revidirati ulaganja u energetska učinkovitost.

Mjera 2: ova mjera je poticaj državama članicama da razmjenjuju kvalificiranu radnu snagu na kratkoročnim projektima kako bi i države članice koje nemaju dovoljno stručnjaka mogle razviti inicijative za energetska učinkovitost. To bi moglo dovesti do prekogranične razmjene informacija i vještina kojima će se promicati zelene vještine.

Mjera 3: razumijemo da lokalna radna snaga ne može brzo popuniti sva područja u kojima su potrebni kvalificirani radnici. Trebat će vremena da se stvori tržište kvalificiranih radnika u Europi pa bi u međuvremenu bilo korisno pronaći načine da se pozovu kvalificirani radnici izvan EU-a.

Ukratko, polazni je uvjet taj da bez kvalificiranih radnika građani ne mogu ostvariti promjene kako bi postali energetska učinkovitiji.

7. preporuka: Osigurati budućnost zelenim obrazovanjem

Preporučujemo da se više osoba obrazuje o zelenim pitanjima i energetska učinkovitosti. To bi se moglo postići uvođenjem sljedećih mjera:

1. Trebalo bi uvesti europski certifikat za energetska učinkovitost osmišljen po uzoru na međunarodnu računalnu vozačku dozvolu (ICDL), kojim bi se ljude potaknulo da steknu osnovnu razinu znanja o energetska učinkovitosti.
2. Države članice trebale bi se pobrinuti za to da određeni broj kvalificiranih radnika svake godine završi tečajeve povezane s energetska učinkovitošću kako bi se povećao broj radnika sa zelenim vještinama u svakoj zemlji. To je proteklih godina provedeno u sveučilištima.
3. EU bi trebao pokrenuti kampanje za informiranje građana kako bi se istaknula vrijednost radnika sa zelenim vještinama i utvrdilo da su upravo to radna mjesta budućnosti. Takve bi kampanje mogle biti posebno usmjerene na mlade kako bi im se pokazalo da fizički rad može biti jednako privlačan kao i uredski posao.

Obrazloženje:

Kvalitetno obrazovanje temelj je svake dubinske promjene. Predlažemo tri mjere, od kojih se svaka odnosi na određenu potrebu povezanu s obrazovanjem, a to su: nedostatak općeg znanja o energetska učinkovitosti, činjenica da se mladi ne odlučuju za strukovno obrazovanje koje je potrebno za podupiranje inicijativa za energetska učinkovitost i mijenjanje percepcije o karijerama potrebnima za potporu energetska tranziciji kako bi postale privlačnije.

Kao prvo, sudionici panela slažu se da je općenito potrebno više znanja o energetska učinkovitosti. Znanje olakšava donošenje odluka o energetska učinkovitosti na pojedinačnoj i nacionalnoj razini. To bi mogao biti školski predmet, obvezan stručni tečaj ili sveučilišni kolegij. Općenito savjetujemo da tečaj na svakoj razini na kojoj se može polagati bude povezan s poticajem.

Kao drugo, prijašnji ciljevi europskih sveučilišta pokazali su da europski ciljevi potiču države članice da više pozornosti posvete određenim područjima obrazovanja. Takvi ciljevi u području osposobljavanja za energetska učinkovitost u konačnici će povećati broj osoba koje se odlučuju za strukovno obrazovanje. Drugim riječima, postavljanjem ciljeva za države članice EU ih tjera da povećaju broj osoba u područjima povezanim s energetska učinkovitošću, a vlade postaju izravno odgovorne za razvoj kvalificirane radne snage.

Naposljetku, ova je preporuka važna jer je potrebno poboljšati percepciju fizičkog rada i stručnih zanimanja. Kampanje bi mogle pokazati kako izgledaju različita područja rada, tj. da je fizički rad ključan, da pruža dobre perspektive za budućnost i da ne mora biti manje zanimljiv od uredskog posla.

Infrastrukture

– 8., 9. i 10. preporuka

8. preporuka: Optimizirati i razviti mrežni sustav od proizvođača do krajnjeg korisnika u korist obnovljivih izvora energije

Preporučujemo da Komisija da prednost optimizaciji mreže:

1. da poboljša energetska sigurnost i pouzdanost ulaganjem u obnovljive izvore energije, istraživanjima o skladištenju energije i provedbom pametnog upravljanja energijom
2. da izradi plan ulaganja koji sadržava smjernice za države članice za poboljšavanje mreže na lokalnoj i prekograničnoj razini

3. da razvije mrežu uzimajući u obzir mogućnosti i prednosti centralizacije i decentralizacije; za svaki pojedini slučaj trebala bi se provesti energetska najučinkovitija mogućnost
4. da uvede mehanizme kojima će pratiti ulažu li se sredstva primjereno i provodi pravila EU-a kako bi krajnji korisnici u potpunosti mogli iskoristiti prednosti ulaganja, a poduzeća mogla ispunjavati obveze

da potiče države članice da pomažu građanima pri korištenju pametnih brojlara i energetska učinkovitih izvora te da dobavljačima i potrošačima daju financijske poticaje za energetska učinkovite prakse i da razmotre mogućnost stvaranja okvira koji će građanima omogućiti da skladište i proizvode energiju.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna jer prilagođavanje mreže obnovljivim izvorima energije na niz načina koristi i proizvođačima i krajnjim korisnicima. Optimizacijom mrežnih sustava povećava se energetska učinkovitost i promiče uvođenje obnovljivih izvora energije. Time se omogućava učinkovit prijenos, skladištenje i potrošnja energije. Osim toga, razvojem mreže potiču se stabilne cijene energije, upotreba pametnih uređaja i neometana opskrba energijom.

Potrošači i dobavljači ostvaruju korist od optimizacije mreže i razvoja pametnih sustava upravljanja. Potrošači mogu pristupiti korisnim informacijama o potrošnji energije, dobavljači mogu bolje pratiti potražnju i učinkovitost proizvodnje, a sustavi skladištenja mogu pomoći u modernizaciji.

Poticanjem energetske učinkovitosti i smanjenja gubitaka energije optimizacija mreže ne samo da smanjuje troškove, nego i pomaže okolišnoj održivosti. Jačanjem položaja potrošača i njihovom integracijom u energetska sustava osiguravaju se jednaki uvjeti za sve i smanjuje utjecaj korporacija. Za sveobuhvatnu provedbu i uključivanje građana potrebno je promijeniti način razmišljanja tako da se u prvi plan stavi energetska učinkovitost.

Nadalje, modernizacija mreža u skladu je s ciljevima EU-a za smanjenje emisija, borbu protiv klimatskih promjena i prelazak na dekarbonizirani energetska sektor. Ako primijenimo taj pristup u Europi, proizvodit ćemo više energije i biti učinkovitiji i manje ovisni o inozemnim izvorima. Na kraju, taj će novi sektor doprinijeti otvaranju novih radnih mjesta i poboljšati položaj EU-a kao globalnog aktera u pravednijem energetska sustavu.

9. preporuka: Informiranjem i financijskom potporom pomoći građanima EU-a u razvoju energetska zajednica usmjerenih na energetska učinkovitost

Preporučujemo:

1. da se potiče informiranje o energetska učinkovitosti i vidljivost postojećih energetska zajednica; konkretno, mogli bismo svim građanima EU-a staviti na raspolaganje i približiti informacije o energetska zajednicama ili razmjenjivati primjere uspješne prakse iz energetska zajednica u cijelom EU-u
2. da se gospodarski vrednuje ušteda energije koju donosi razvoj učinkovitih energetska zajednica; konkretno, mogli bismo razviti mehanizme kakvi trenutačno ne postoje ili sustav certifikata o energetska učinkovitosti
3. da se pomaže lokalnim javnim tijelima da financijski podupiru razvoj inicijativa energetska učinkovitih zajednica; za to bi se konkretno mogla upotrebljavati sredstva koja dolaze izravno iz EU-a (npr. iz Europskog fonda za regionalni razvoj).
4. Kad te zajednice počnu djelovati, prioritet će biti odrediti energetska učinkovitost kao njihovo glavno načelo. Konkretno, mogli bismo izolirati zgrade, uvoditi nove tehnologije i razvijati zajedničke sustave grijanja i hlađenja.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna jer se energetska zajednica temelji na inicijativama građana ili lokalnim inicijativama. Međutim, nedostatak preciznih informacija o funkcioniranju i financiranju energetska zajednica mogao bi odvratiti neke građane od osnivanja takvih zajednica. Osim toga, postojeće energetska zajednice u stvarnosti nisu učinkovite, a geografske i financijske okolnosti država članica EU-a uvelike se razlikuju. Zato se moramo pobrinuti za to da važne informacije budu dostupne svima i da poboljšamo suradnju među državama članicama kako bismo u konačnici razvili energetska učinkovite zajednice.

Jedno je od načela učinkovite energetska zajednice izbjegavanje nepotrebnog trošenja energije. Danas ne možemo postići nultu stopu otpada jer u sustavima energetska zajednica nisu prisutni distributeri energije. Moramo se pobrinuti za to da se u energetska zajednice uključe i privatni akteri. Na primjer, Europska komisija mogla bi poticati države članice da daju certifikate o energetska učinkovitosti privatnim poduzećima koja surađuju s energetska zajednicama. U prvom bi planu trebao biti i gospodarski pozitivan učinak nekorištenja energije. Smatramo i da moramo odrediti pravednu cijenu za višak energije koji proizvedu te zajednice.

Smatramo da su lokalna javna tijela najprikladniji akteri koji mogu uložiti dio sredstava koja primaju od EU-a u potporu energetske zajednice jer vjerujemo da će građani više vjerovati lokalnim javnim tijelima nego nacionalnoj vladi. Ipak, lokalna javna tijela trebala bi voditi računa o tome da energetske zajednice moraju biti financijski dostupne svima i u skladu s time dodjeljivati sredstva građanima na temelju njihovih prihoda. Osim toga, sredstva kojima upravljaju lokalne vlasti mogla bi građanima omogućiti pristup stručnom znanju kojim će poboljšati energetske učinkovitost svojih zajednica umjesto da ulažu vlastita sredstva ili uštedevinu zajednice. Nadalje, trebali bismo i ojačati ulogu građana u energetske zajednicama kako bi oni mogli izravno pristupiti i upravljati tim sredstvima EU-a.

Naposljetku, kad budemo u položaju da omogućimo sva tri elementa, trebamo se pobrinuti da energetske zajednice načelo „energetska učinkovitost na prvom mjestu” smatraju najvažnijim dijelom svojeg razvoja tako da izoliraju zgrade i razviju sustav grijanja i hlađenja kojima bi se mogla smanjiti količina nepotrebno potrošene energije.

10. preporuka: Razviti energetske učinkovite zajednice za odgovornu potrošnju i veću lokalnu proizvodnju energije

Preporučujemo da se u svim državama članicama daju poticaji za energetske zajednice.

Europska unija i države članice trebale bi surađivati na osiguravanju sredstava i stručnog znanja radi podupiranja energetske zajednice. Lokalne vlasti mogle bi biti pokretači te promjene.

Za poticanje energetske zajednice ključno je utvrditi jasne ciljeve za 2030. u europskoj Direktivi o energetske učinkovitosti. Obveznim praćenjem proizvodnje energije u energetske zajednicama možemo dobiti vrijedne podatke za praćenje napretka i utvrđivanje područja za poboljšanje, novog zakonodavstva i ciljeva politike. Od ključne je važnosti da svaka država članica ima različite izvore energije, ovisno o svojim jedinstvenim obilježjima i resursima. Preporučujemo da se potrošnja smanji upotrebom pametne tehnologije (npr. LED svjetala i učinkovitih sustava grijanja).

EU bi se trebao usredotočiti i na:

- sustavne promjene koje ljudima pomažu da primijene načelo „energetska učinkovitost na prvom mjestu”
- promicanje lokalne i obnovljive energije
- poticanje informiranja, obrazovanja od rane dobi i uključivanja građana.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna za zaštitu okoliša i očuvanje planeta ne samo za nas, već i za buduće naraštaje. Oslanjanje na lokalne energetske zajednice povećat će energetske sigurnost i neovisnost u Europi i potaknuti nove načine proizvodnje i potrošnje.

Ovom preporukom možemo svim građanima Europe osigurati sredstva za borbu protiv energetske siromaštva uz pomoć energetske zajednice. Mogla bi poslužiti ne samo kao rješenje za energetske učinkovitost, već i kao način da se poboljša život u lokalnim zajednicama poticanjem društvenog sudjelovanja i demokracije za sve.

Zgrade – 11. preporuka

11. preporuka: Proširiti provedbu mjera energetske učinkovitosti u zgradama

Preporučujemo da EU pomogne državama članicama obnoviti znatno veći broj zgrada kako bi bile energetske učinkovite. U prvom planu trebale bi biti stambene zgrade.

Države članice trebale bi dobiti sredstva za obnovu stambenih zgrada u kojima žive osobe s niskim prihodima. Natječajima na nacionalnoj razini mogla bi se pronaći dobra prenosiva rješenja (projekti-modeli). Države članice EU-a trebale bi poticati da nude porezne olakšice vlasnicima nekretnina u kojima većina najamoprimaca ima prihode niže od određenog praga. To bi bio dobar poticaj za obnovu domova, a države članice trebale bi se pobrinuti da je u interesu i najamoprimaca i najmodavaca. Konkretno, najamoprimci ne bi smjeli biti deložirani radi naplaćivanja veće najamnine. Svim građanima EU-a (i najamoprimcima i najmodavcima) trebala bi se dati prilika da dobiju besplatan savjet o konkretnom energetske stanju svojeg doma (jedinstvena kontaktna agencija). Preporuka uključuje i mogućnosti potpore i subvencioniranja za poboljšanje energetske situacije.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna jer:

- Već postoje brojne direktive EU-a za javne zgrade (Direktiva o energetske učinkovitosti), za nestambene zgrade (nedavno donesena Direktiva o energetske svojstvima zgrada) i za nove zgrade svih vrsta (Direktiva o energetske svojstvima zgrada). Zato se ovdje primarno bavimo stambenim zgradama.
- Direktive EU-a su učinkovite samo ako se provode i na nacionalnoj i lokalnoj razini kako bi doprle do pojedinačnih vlasnika nekretnina.
- U brojnim državama članicama EU-a osobe s niskim prihodima često žive u domovima s posebno niskim energetske standardima, lošim strukturnim uvjetima i visokim troškovima energije.

Promet

-12. preporuka

12. preporuka: Povećati privlačnost javnog prijevoza za putnike

Preporučujemo da Europska komisija redovito provodi istraživanja radi poboljšanja energetske učinkovitosti sustava gradskog i prigradskog prijevoza putnika u svim državama članicama.

Ta bi istraživanja trebala uključivati sveobuhvatan popis i procjenu elektrifikacije i privlačnosti sustava javnog prijevoza. Time bi se prepoznale nepotpunosti i nedostaci postojećih sustava i istaknula dobra praksa koju bi države članice mogle primijeniti.

Na temelju rezultata istraživanja Europska komisija mogla bi uvesti niz subvencija koje bi države članice po potrebi uložile u poboljšanje privlačnosti i elektrifikacije svojih sustava javnog prijevoza. Istraživanje bi moglo poslužiti kao mjerilo za trenutačnu situaciju i pomoći će Europskoj komisiji da postavi ciljeve za cijelu Europu. Redovito praćenje olakšava stalno poboljšanje učinkovitosti sustava i povećava energetske učinkovitost.

Obrazloženje:

Ovom preporukom želimo poboljšati kvalitetu života optimizacijom javnog prijevoza, koji je ključan za svakodnevne aktivnosti i energetski je učinkovitiji od osobnih automobila. Očekujemo da ćemo ovim istraživanjem dobiti praktične rezultate koji će omogućiti provedbu načela energetske učinkovitosti. Iako je javni prijevoz učinkovitiji od osobnih automobila, građani ga ne koriste dovoljno, što znači da postoje prepreke koje se trebaju ukloniti. Europska komisija mora istražiti zašto je to tako.

Ako javni prijevoz postane učinkovitiji, praktičniji i dostupniji, možemo poboljšati kvalitetu povezanosti i smanjiti gospodarske učinke i emisije CO₂, što bi više osoba potaknulo da odaberu javni prijevoz umjesto osobnih automobila. Osim toga, s obzirom na visoku koncentraciju stanovništva u urbanim područjima istraživanje bi pomoglo u osmišljavanju prilagođenih kombinacija prijevoza za budućnost koje bi poboljšale energetske učinkovitost kao jedno od rješenja za gorući problem klimatskih promjena. Dodana je vrijednost tog pristupa i to što u obzir uzima i pojedinačni i kolektivni prijevoz, kao i budući razvoj vrsta prijevoza, te pruža uvid u konkretne slučajeve zabilježene u državama članicama EU-a.

13. preporuka: Postići što veću energetske učinkovitost prometa u cijeloj Europi: smanjiti cestovni prijevoz robe, ljude potaknuti da manje putuju zrakoplovom i uvesti načelo „željeznica na prvom mjestu”

Preporučujemo da se poduzećima i pojedincima daju poticaji za putovanje vlakom, koje je energetski učinkovitije. U tu svrhu preporučujemo:

1. elektrificirati željezničke pruge radi smanjenja emisija ugljika
2. modernizirati željezničku infrastrukturu
3. digitalizirati planiranje putovanja i kupnju karata radi optimizacije iskustva korisnika
4. standardizirati željeznice među državama članicama i integrirati ih u lokalne sustave prijevoza
5. prilagoditi vozni red kako bi se putovanja ubrzala
6. promicati putovanja vlakom da bi postala konkurentna letovima i vožnji autobusom na kratkim relacijama:
 - brža putovanja vlakovima velikih brzina
 - bolji sadržaji: vagon-restorani, Wi-Fi, vagoni za spavanje itd.
 - dopuštanje bicikala i većih komada prtljage u svim vlakovima
7. smanjiti cijene kako bi se povećao broj putnika:
 - posebne promotivne ponude za određene vrste karata: karte za obitelji, studente, starije osobe, osobe s invaliditetom i osobe s niskim primanjima
 - manje cijene prijevoza tereta
8. otvoriti željezničke pruge koje su izvan pogona: naime, zatvorene trase stoje neiskorištene
9. povezati periferiju EU-a
10. kako bi se olakšala provedba svih ovih prijedloga, preporučujemo da se povećaju ulaganja i subvencije:
 - treba poticati kratkoročna privatna ulaganja, a da se održi ukupno javno vlasništvo i kontrola
 - treba opozivati fosilna goriva, uključujući zrakoplovno gorivo.

Obrazloženje:

Ova je preporuka važna jer su putovanja vlakom i kretanje tereta ključna područja u kojima se može brzo povećati energetska učinkovitost. Moramo hitno djelovati kako bismo zajamčili budućnost naših ekosustava, gospodarstva i tehnologije. Zato preporučujemo da se uvedu mjere za povećanje privlačnosti i učinkovitosti prijevoza putnika i robe. Da bismo to postigli, moramo djelovati na razini cijele Europe.

4.1.1 Ocjena preporuka

Posljednjeg dana panela od građana i građanki koji su sudjelovali zatraženo je da ocijene svaku preporuku (od njih 21). Slijedi pregled rezultata tog glasovanja, pri čemu su preporuke razvrstane prema razini potpore.

POREDAK	Broj preporuke	Naslov preporuke	Razina potpore (prosječna ocjena od 1 do 6)	Stopa odobravanja (udio glasova)
1	8	Optimizirati i razviti mrežni sustav od proizvođača do krajnjeg korisnika u korist obnovljivih izvora energije	5,25	96 %
2	3	Povećati energetske neovisnost i učinkovitost te postati uzor u svijetu	5,18	92 %
3	9	Informiranjem i financijskom potporom pomoći građanima EU-a u razvoju energetske zajednice usmjerenih na energetske učinkovitost	4,96	91 %
4	11	Proširiti provedbu mjera energetske učinkovitosti u zgradama	4,89	90 %
5	4	Postići ciljeve energetske učinkovitosti jačanjem mogućnosti djelovanja svih građana	4,87	87 %
6	12	Povećati privlačnost javnog prijevoza za putnike	4,83	91 %
7	2	Pravedno financirati pravo na energetske obnovu doma	4,73	87 %
8	1	Ojačati položaj potrošača u postizanju energetske učinkovitosti	4,71	84 %
9	10	Razviti energetske učinkovite zajednice za odgovornu potrošnju i veću lokalnu proizvodnju energije	4,64	84 %
10	13	Postići što veću energetske učinkovitost prometa u cijeloj Europi: smanjiti cestovni prijevoz robe, ljude potaknuti da manje putuju zrakoplovom i uvesti načelo „željeznica na prvom mjestu”	4,55	84 %
11	6	Poboljšati stanje u vezi s kvalificiranom radnom snagom u sektoru energetske učinkovitosti u EU-u	4,49	82 %
12	7	Osigurati budućnost zelenim obrazovanjem	4,48	82 %
13	20	Voditi i pratiti provedbu direktiva EU-a	4,19	72 %

4.1.2 Pregled sastanaka

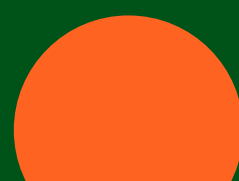
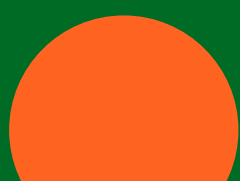
Dnevni red i sažetak svakog sastanka dostupni su [ovdje](#).

4.1.3 Konzorcij ugovornih suradnika

Ugovorni suradnici zajedničkim su radom pomogli Europskoj komisiji da osmisli i provede ovaj europski panel građana i građanki. Povjerene su im sljedeće zadaće:

- Harris Interactive: potraga za sudionicima panela
- VO Europe: komunikacija, pomoć i svi organizacijski aspekti triju sastanaka
- komunikacijski tim – Been There Done That, WaterBear i Scope: komunikacijska strategija, među ostalim izrada, prijevod i dijeljenje raznih sadržaja na društvenim mrežama te produkcija dokumentarnog filma
- tim za rasprave – ifok i Missions Publiques: partneri iz tima za rasprave udružili su svoje znanje kako bi pomogli formulirati cjelokupni postupak sudjelovanja i metodologiju za svaki sastanak te su moderirali sastanke i olakšavali suradnju.

KONTAKT S EU-om

Osobno

U cijeloj Europskoj uniji postoje stotine centara Europe Direct. Adresu najbližeg centra možete pronaći na internetu (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_hr).

Telefonom ili pismenim putem

Europe Direct je služba koja odgovara na vaša pitanja o Europskoj uniji. Možete im se obratiti:

- na besplatni telefonski broj: 00 800 6 7 8 9 10 11 (neki operateri naplaćuju te pozive),
- na broj: +32 22999696 ili
- putem obrasca: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_hr

TRAŽENJE INFORMACIJA O EU-u

Na internetu

Informacije o Europskoj uniji na svim službenim jezicima EU-a dostupne su na internetskim stranicama Europa (european-union.europa.eu).

Publikacije EU-a

Publikacije EU-a možete pregledati ili naručiti preko internetske stranice op.europa.eu/hr/publications. Za više primjeraka besplatnih publikacija obratite se svojoj lokalnoj službi Europe Direct ili dokumentacijskom centru (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_hr).

Zakonodavstvo EU-a i povezani dokumenti

Za pristup pravnim informacijama iz EU-a, uključujući cjelokupno zakonodavstvo EU-a od 1951. na svim službenim jezičnim verzijama, posjetite internetske stranice EUR-Lexa (eur-lex.europa.eu).

Otvoreni podaci EU-a

Portal data.europa.eu omogućuje pristup otvorenim podatkovnim zbirkama iz institucija, tijela i agencija EU-a. Zbirke se mogu besplatno preuzimati i ponovno uporabiti u komercijalne i nekomercijalne svrhe. Putem portala moguć je i pristup mnoštvu podatkovnih zbirki iz europskih država.

Ured za publikacije
Europske unije